

Zygmunt Perz

"Auf der Suche nach dem Sinn des Lebens", Bernhard Grom, Josef Schmidt, Freiburg im Breisgau 1975 : [recenzja]

Collectanea Theologica 47/2, 226-227

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Josef RATZINGER, *Prinzipien christlicher Moral*, współpracownicy: Heinz Schürmann i Hans Urs von Balthasar, Einsiedeln 1975, Johannes Verlag, s. 93.

W toczącej się dyskusji na temat moralności chrześcijańskiej zabrało głos trzech wybitnych przedstawicieli współczesnej teologii katolickiej. Tak chyba trzeba potraktować opracowania J. Ratzingera, H. Schürmanna i Hans Urs von Balthasara wydane pod wspólnym tytułem: *Zasady moralności chrześcijańskiej*. Jak wiadomo autorzy nie są z zawodu moralistami, a ich opracowania koncentrują się wokół przesłanek dla moralności chrześcijańskiej. Pozostają one w relacji do prac Międzynarodowej Komisji Teologicznej, wprawdzie nie jako jej owoc, niemniej jednak jako przejaw przedmiotu zanierosowania i badań, sformułowanych na odpowiedzialność poszczególnych autorów. Świadczy o tym wymownie charakter wypowiedzi zawartych w przedstawianej publikacji. Można powiedzieć, że są to dojrzałe i wyważone szkice zawierające bogaty materiał do przemyśleń na temat podstaw moralności chrześcijańskiej.

Takimi właśnie cechami odznacza się spokojnie i rzeczowo uzasadniana wypowiedź biblisty H. Schürmanna, który stara się uporządkować teren dla odpowiedzi na pytanie o moc wiążącą ocen i wskazań moralnych zawartych w Nowym Testamencie. Jego studium może stanowić podstawę do naświetlenia tego aktualnego zagadnienia w ramach wykładów z teologii moralnej, a studentom może posłużyć jako źródło wiadomości, które trzeba sobie przyswoić. Opracowanie J. Ratzingera posiada charakter teoretycznego rozważania zmierzającego do uzasadnienia roli urzędu nauczycielskiego Kościoła w sprawach moralności. Na przykładzie Dekalogu, treści zawartej w określeniu „chrześcijanin” oraz nauczania apostołskiego autor zmierza do ukazania ścisłego powiązania tego co moralne z tym co religijne w ujęciu chrześcijańskim, tak że moralność zakłada z jednej strony wiarę, z drugiej zaś domaga się liczenia się z autorytetem nauczającego Kościoła. Trzecia wypowiedź wieńcząca publikację, której autorem jest Hans Urs von Balthasar, jest zbiorem syntetycznych i zarazem inspirujących refleksji ujętych w dziewięć twierdzeń. Autor ukazuje w nich centralną postać Chrystusa w moralności jako konkretnej i powszechnej normy na tle przesłanek „syntezy moralności w Chrystusie” zarówno objawionych w Starym Testamencie (przymerze z Abrahamem i prawo mojżeszowe), jak i ujawniających się w poznaniu naturalnym (sumienie, porządek prawa natury i „pochrześcijańska etyka antropologiczna”). Szkieletujących uwag Balthasara podobnie zresztą jak wypowiedzi pozostałych dwóch autorów nie wystarczy raz przeczytać, wymagają bowiem przemyślenia i przestudiowania ze względu na wagę zagadnienia i obszerny materiał podany w zwięzłych i starannie dobranych sformułowaniach.

ks. Zygmunt Perz SJ, Warszawa

Bernhard GROM — Josef SCHMIDT, *Auf der Suche nach dem Sinn des Lebens*, Freiburg im Breisgau 1975, Verlag Herder, s. 176.

Odwieczne pytanie o sens życia i istnienia posiada w czasach obecnych szczególną aktualność. Naświetleniu tego zagadnienia została poświęcona broszura w ramach popularnej serii *Herderbücherei*. Autorom zależało nie tylko na naszkicowaniu problematyki, lecz naprowadzaniu czytelnika na odnajdywanie sensu istnienia w praktyce życia. Punkt wyjścia dla teoretycznych rozważań stanowią wypowiedzi współczesnych myślicieli i przedstawicieli nauki o różnej inspiracji światopoglądowej. Opracowanie składa się z pięciu części. W pierwszej autorzy wykazują niewystarczalność myślenia naukowo-technicznego, planowania pokierowanego nadzieją zysku, dostosowywania się do podaży i nacisku konsumpcji. Nieodzowne dla poczucia sensowności życia

i istnienia jest właściwe potraktowanie osoby człowieka odpowiednie do jego nadrzędnej godności w stosunku do zamierzeń i poczynań indywidualnych jak i zbiorowych. Analiza miłości w drugim rozdziale, a następnie poczucia winy oraz bezwarunkowego charakteru wartości i zobowiązania moralnego służy autorom do ukazania relacji, jakie istnieją między pytaniem o sens istnienia a religią. Rozdział trzeci został poświęcony naszkicowaniu odpowiedzi na temat sensu istnienia w świetle objawienia chrześcijańskiego. Ujawnia się ona w życiu i działalności Jezusa Chrystusa oraz w pójściu za Nim ożywionym miłością do ludzi, którzy stają się bliskimi. W problematyce sensu życia i istnienia doniosłą rolę spełnia przeżywanie tego sensu, niemniej jednak nie zamyka się ona w świecie psychologicznego przeżywania. Rozważania na ten temat zostały zawarte w kolejnym rozdziale omawianej broszury. Podstawę tych rozważań stanowi szkicowa analiza współczesnych kierunków: psychologii głębi, behawioryzmu oraz „psychologii humanistycznej”, a w dalszej części cytaty wypowiedzi osób różnego wieku, środowiska i postawy światopoglądowej. Oryginalną część opracowania przedstawia rozdział końcowy zmierzający do praktycznych zastosowań, wskazujących na wartość pogłębionej refleksji w różnych sytuacjach życia. W rozdziale tym czytelnik znajduje również konkretyzujące testy, które mogą ułatwić odnajdywanie sensu istnienia na co dzień. Końcowe rozważania tej interesującej i praktycznej broszury zostały zatytułowane: *Chrystologia eksperymentalna*, bo naprowadzają na odnajdywanie sensu życia w osobie Jezusa Chrystusa.

ks. Zygmunt Perz SJ, Warszawa

Rudolf STERTENBRINK — Hannelore von CANITZ, *Psychologie als Glaubenshilfe. Thematische Gottesdienste*, Regensburg 1974, Verlag Friedrich Pustet, s. 96.

Wiara jest swoistego rodzaju spotkaniem człowieka z Bogiem, spotkaniem uwarunkowanym wewnątrznie postawą otwartości na wartości metafizyczne. Niemałe znaczenie należy przypisać w tym względzie sprawie szukania sensu życia. Spotkanie to jest również uzależnione od sposobu głoszenia słowa Bożego skierowanego do ludzi za pośrednictwem ludzi. W zakresie tego dwustronnego uwarunkowania, wewnętrznego i zewnętrznego, wykorzystanie osiągnięć psychologii tłumaczy z punktu widzenia naturalnego możliwość spotkania człowieka z Bogiem na drodze wiary. Tej właśnie problematyce została poświęcona seria „tematycznych nabożeństw” opracowanych wspólnie przez psychologa i teologa. Zasadniczo są to rozważania naświetlające z punktu widzenia psychologicznego oraz teologicznego zagadnienie sensu życia, jego związku z religią, współczesnych trudności, jakie wiążą się z wiarą, sprawę żywej wiary przejawiającej się w praktyce miłości bliźniego oraz stosunku przykazań do miłości, która jest prawem moralnym. Te zagadnienia zostały ujęte przez autorów w formę „liturgii słowa” nawiązującej do liturgii mszalnej. W ten sposób teoretyczne rozważania zostały osadzone w kontekście zaangażowania osobowego i modlitwy. Wydaje się, że idzie to właśnie po linii zamierzeń autorów, którzy pragną „odblokować” współczesnego człowieka i podać mu słowo Boże z uwzględnieniem jego zapotrzebowań egzystencjalnych. W związku z zagadnieniem sensu życia ważna jest uwaga psychologa, że na to fundamentalne pytanie musi sobie każdy odpowiedzieć sam. Wiele zależy od samego pytającego i nikt go w tym nie potrafi zastąpić. Szkoda natomiast, że teolog szkicując swoją wypowiedź na temat wartości przykazań w życiu skoncentrował swoją uwagę na bezsprzecznie pierwszorzędnej funkcji miłości pomijając jednak prawie całkowicie doniosłe zagadnienie, w jaki sposób miłość za pośrednictwem konkretnych czynów wyznaczonych przez przykazania staje się życiem.

ks. Zygmunt Perz SJ, Warszawa